

PRAKSISOVERSIGT · LANDBRUG, JAGT OG FISKERI

Praksisoversigt over landdistriktsstøtte og miljø-/klimaordninger (CAP Pillar 2 / ELFUL)

Praksis fra Miljø- og Fødevareklagenævnet om tilsagn, bortfald og sanktioner under landdistriktsprogrammet

Version 2 · Opdateret 24. jun. 2026 · 22 afgørelser · 2019-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Landdistriktsstøtte under ELFUL (Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne) omfatter en række flerårige tilsagnsordninger – herunder tilskud til pleje af græs- og naturarealer, økologisk arealtilskud, fastholdelse af vådområder og projektilskud – der administreres af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (tidligere Landbrugsstyrelsen) med Miljø- og Fødevareklagenævnet som klageinstans. Retsgrundlaget er lov om Landdistriktsfonden (LBK 114/2020) og de tilhørende ordningsbekendtgørelser, som implementerer EU-forordning 2021/2115 (CAP-strategiske planer) og den tidligere forordning 1305/2013. Nævnets praksis viser et gennemgående mønster af strenge krav til rettidig indberetning og overholdelse af plejeforpligtelser, men samtidig en skærpet kontrol med styrelsens hjemmelsanvendelse og begrundelse – navnlig efter EU-Domstolens dom i sag C-6/23 (Baramlay), der har ført til flere hjemvisninger.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Manglende rettidig anmodning om udbetaling i fællesskemaet medfører automatisk bortfald af tilsagnet og pligt til tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud – kravet reguleres af artikel 13 i delegeret forordning 640/2014, ikke af artikel 35 om forpligtelser.
- 02** EU-Domstolens dom i sag C-6/23 (Baramlay) kræver, at styrelsen korrekt sonderer mellem støtteberettigelseskriterier (art. 35, stk. 1) og forpligtelser (art. 35, stk. 2) – fejlagtig kvalifikation medfører hjemvisning.
- 03** Når bortfald af tilsagn beror på styrelsens skøn ('kan bestemme'), skal begrundelsen angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 1 – ellers ophæves afgørelsen.
- 04** Tilsagnsarealer med forpligtelse til afgræsning skal fremstå synligt afgræsset den 15. september (eller opfylde fast græsningstryk på 0,3 storkreaturer/ha i perioden 1. juni – 31. august) – konstateret manglende pleje medfører bortfald med tilbagebetaling.

- 05** Force majeure kræver helt usædvanlige omstændigheder uden for tilsagnshaverens vilje og skriftlig meddelelse inden 15 arbejdsdage – snegleangreb, eksternt kontraheret parts fejl og lavtliggende arealers vandpåvirkning er normalt kendte erhvervsrisici.
- 06** Tilsagnshaveren bærer en skærpet agtpågivenhedspligt i erhvervsrettede støtteordninger og kan ikke fritages med henvisning til konsulentfejl eller komplekse ansøgningssystemer.
- 07** Nedsættelse af landbrugsstøtte er en civilretlig følge af manglende overholdelse af tilsagnsbetingelser, ikke en strafferetlig sanktion – ne bis in idem-princippet er ikke til hinder for administrativ støttenedsættelse efter forudgående strafferetlig bøde.
- 08** Forældelsesfristen for tilbagebetalingskrav er fire år regnet fra uregelmæssighedens ophør, jf. svigsforordningens artikel 3, stk. 1 (forordning 2988/95) – ikke den danske treårige forældelsesfrist.
- 09** Styrelsens afgørelse om bortfald og tilbagebetaling skal have korrekt hjemmel – bortfald efter bekendtgørelsens § 39, stk. 4, forudsætter at tilbagebetalingsgrundlaget faktisk er omfattet af bestemmelsens udtømmende opregning.
- 10** Overdragelse af tilsagn ved bedriftsoverdragelse kræver rettidig producentskifteerklæring; den nye tilsagnshaver overtager samtlige forpligtelser, og manglende erklæring medfører, at den hidtidige tilsagnshaver forbliver ansvarlig.

§ 1 Retsgrundlag: Lov om Landdistriktsfonden, ordningsbekendtgørelser og EU-forordninger

Landdistriktsstøtten under ELFUL administreres med hjemmel i [lov om Landdistriktsfonden § 11 a, stk. 1](#), der fastslår at afgørelser truffet i henhold til loven eller regler udstedt i medfør heraf kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Nævnet er eneste klageinstans og træffer endelig administrativ afgørelse, jf. [lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 17, stk. 1](#).

De to centrale ordningsbekendtgørelser er:

- [Bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#) – regulerer femårige tilsagn med forpligtelse til afgræsning eller slæt på prioriterede Natura 2000-arealer og §3-arealer.
- [Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud](#) – regulerer femårige tilsagn om basistilskud til økologisk drift med mulighed for omlægningstillæg og tillæg for reduceret kvælstof.

Begge bekendtgørelser gennemfører forpligtelser under [forordning \(EU\) nr. 1305/2013 art. 28-29](#) (miljø- og klimavenligt landbrug og økologisk landbrug) og den tilhørende [delegerede forordning \(EU\) nr. 640/2014](#), der regulerer sanktioner ved manglende opfyldelse. Med overgangen til CAP-planen 2023-2027 implementeres nu [forordning \(EU\) 2021/2115](#) (CAP-strategiske planer) og [forordning \(EU\) 2021/2116](#) (finansiering og kontrol). Eksisterende tilsagn fra landdistriktsprogrammet 2014-2022 løber dog tilsagnsperioden ud under de hidtidige regler.

Nævnets kompetence er efter [lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 11, stk. 1](#) en fuld prøvelse af sagens retlige og faktiske forhold, men nævnet kan begrænse prøvelsen til de påklagede forhold. Forarbejderne fastslår dog, at nævnet har pligt til at inddrage overholdelse af EU-ret og grundlæggende forvaltningsretlige principper.

Afgrænsning: Direkte arealbetalinger (grundbetaling, slagtepræmie) behandles under [landbrugsstøtte – direkte betalinger](#); konditionalitet, kontrol og sanktioner under [landbrugsstøtte – konditionalitet og sanktioner](#).

LOV

[Lov om Landdistriktsfonden § 11a, stk. 1](#)[Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 11, stk. 1](#)[Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 17, stk. 1](#)

Bortfald ved manglende udbetalingsanmodning – nævnets faste praksis

Det mest hyppige bortfaldsspørgsmål i nævnets praksis er konsekvensen af, at tilsagnshaveren undlader at anmode om udbetaling i det årlige fællesskema. Bekendtgørelserne fastsætter, at tilsagnet bortfalder, når anmodning om udbetaling ikke er modtaget i styrelsen senest 25 kalenderdage efter fristen, jf. [bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 39, stk. 1, nr. 4](#) og [bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 38, stk. 1, nr. 4](#). Bortfald medfører automatisk tilbagebetaling af allerede udbetalt tilskud for hele tilsagnsperioden.

Nævnet har i en række afgørelser fra 2025-2026 konsekvent stadfæstet denne retsfølge:

- I [24/12078](#) fik en landbruger delvist bortfald for 11,87 ha, fordi han ved fællesskema 2023 accepterede underanmeldelse i stedet for at anmode om udbetaling. Landbrugeren påberåbte sig proportionalitet og EU-Domstolens dom i **C-6/23 (Baramlay)**, men nævnet afviste argumentet.
- I [25/01871](#) markerede tilsagnshaveren utilsigtet "Nej" til udbetaling i felt C6 og måtte tilbagebetale 35.263,80 kr. for årene 2020-2022. Nævnet understregede:

"...der er tale om en erhvervsrettet støtteordning, hvor det efter praksis fra EU-Domstolen påhviler støtteansøgeren at udvise særlig agtpågivenhed ved indgivelse af støtteansøgningen og at gøre sig bekendt med støttebetingelserne."

- I [24/10004](#) bortfaldt et plejegræs-tilsagn med tilbagebetaling af 207.498,64 kr. Nævnet fandt, at ordningens miljømæssige formål kræver kontinuitet i hele den femårige periode, og at et brud herpå risikerer at undergrave formålet.
- I [25/05901](#) stadfæstede nævnet bortfald for en ny tilsagnshaver, der efter producentskifte undlod at indberette det overtagne areal.

Nævnet har gennemgående fastslået, at kravet om rettidig indsendelse af betalingsanmodning ikke er en "forpligtelse" i forordningens forstand (art. 35), men reguleres af **artikel 13** om ansøgningsfrister. Medlemsstaterne har efter præambelbetragtning 29 i forordning 640/2014 råderum til yderligere nationale sanktioner, og den automatiske bortfaldsregel er inden for dette råderum.

LOV

[Bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 38, stk. 1](#)[Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 39, stk. 1](#)

PRAKSIS

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer ved manglende anmodning om udbetaling i fællesskema 05.02.2026

Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om bortfald af økologisk arealtilskud grundet manglende ansøgning	14.11.2025
Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af bortfald og tilbagebetaling af økologisk arealtilskud grundet manglende udbetalingsanmodning	31.10.2025
Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af delvist bortfald af økologisk arealtilskud som følge af manglende udbetalingsanmodning	14.10.2025
Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af afgørelse om bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer grundet manglende udbetalingsanmodning	08.09.2025

§ 3 Baramlay-dommen (C-6/23) og sontringen mellem støttekriterier og forpligtelser

EU-Domstolens dom af 11. april 2024 i sag **C-6/23 (Baramlay)** har sat et markant aftryk på nævnets praksis. Dommen fastslog en skarp sontring under artikel 35 i delegeret forordning 640/2014:

- **Kriterier for støtteberettigelse** (art. 35, stk. 1): Nødvendige forudsætninger for indgåelse af tilsagnsaftalen. Manglende opfyldelse medfører fuldt afslag.
- **Forpligtelser** (art. 35, stk. 2): Løfter om fremtidig adfærd gennem tilsagnsperioden. Manglende opfyldelse kræver en *proportional sanktionsvurdering* under hensyntagen til overtrædelsens alvor, omfang, varighed og hyppighed (art. 35, stk. 3).

Nævnet har i flere sager ophævet styrelsens afgørelser, fordi styrelsen fejlagtigt kvalificerede en forpligtelse som et støtteberettigelseskræterium:

- I [24/10182](#) fastslog nævnet, at et arbejdskraftkrav om 830 timer årligt i tre år efter udbetaling er en forpligtelse, ikke et kriterium. Styrelsen kunne derfor ikke ubetinget kræve bortfald uden konkret afvejning.
- I [25/07579](#) genoptog nævnet en sag om overdragelse af tilsagn under ordningen Miljøteknologi 2019 på baggrund af Baramlay-dommen. Nævnet ophævede afgørelsen og hjemviste med pålæg om proportional sanktionsvurdering.

Samtidig har nævnet tydeligt afgrænset Baramlay-dommens rækkevidde. I sagerne om manglende udbetalingsanmodning ([25/01347](#), [25/06051](#)) har nævnet fastslået:

"Det er Miljø- og Fødevarerklagenævnets opfattelse, at EU-Domstolens dom i sag C-6/23, Baramlay [...] navnlig vedrører sontringen mellem støttekriterier og forpligtelser som omhandlet i artikel 35 [...] samt retsstillingen ved manglende overholdelse heraf."

Fristoverskridelser falder under artikel 13, ikke artikel 35, og den automatiske nationale sanktion er dermed ikke berørt af Baramlay.

PRAKSIS	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Bortfald af minivådområde-tilsagn og tilbagebetaling af 356.680 kr. ved manglende slutudbetalingsanmodning	20.01.2026
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om bortfald af økologisk arealtilskud grundet manglende ansøgning	14.11.2025
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Hjemvisning af sag om bortfald af tilskud: Fejlagtig retsanvendelse ved forveksling af 'støtteberettigelseskræterium' og 'forpligtelse'	24.10.2025
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af genoptaget sag om afslag på overdragelse af tilsagn	12.09.2025

§ 4 Forvaltningsretlige begrundelseskrav ved bortfald af tilsagn

Et gennemgående tema i nævnets praksis er styrelsens overholdelse af forvaltningslovens begrundelseskrav. Nævnet har ophævet afgørelser i flere sager, hvor styrelsen undlod at redegøre for skønsudøvelsen:

- I [18/04477](#) ophævede nævnet en afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud, fordi [bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 39, stk. 2](#) formulerer en "kan"-bestemmelse. Nævnet fastslog, at dette indebærer, at styrelsen *skal* udøve et konkret skøn og *ikke* automatisk kan lade et tilsagn bortfalde. Begrundelsen skal angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen, jf. [forvaltningslovens § 24, stk. 1](#).
- I [24/11131](#) ophævede nævnet et tilbagebetalingskrav på 76.368,60 kr. med samme begrundelse – styrelsen havde konstateret manglende certificering som en forpligtelse (ikke et støttekriterie) og var dermed forpligtet til at angive skønsmæssige overvejelser. Nævnet citerede:

"En begrundelse skal fremtræde som en forklaring på, hvorfor afgørelsen har fået det pågældende indhold."

Nævnet har dog også godtaget begrundelsesmangler som konkret uvæsentlige, når de ikke påvirkede afgørelsens resultat. I [18/01851](#) stadfæstede nævnet en afgørelse, hvor styrelsen havde henvist til forkert hjemmel (§ 33, stk. 2 i stedet for § 32), men fandt at manglen ikke var konkret væsentlig.

Desuden har nævnet i [25/10931](#) ophævet en afgørelse som direkte ugyldig, fordi tilbagebetalingskravet savnede hjemmel. [Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 39, stk. 4](#) giver kun hjemmel til tilbagebetaling ved bortfald efter stk. 1-3 og 6 – styrelsens begrundelse (at arealet ikke opfyldte § 9, nr. 4 om landbrugsareal) faldt uden for bestemmelsens udtømmende opregning.

LOV

[Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 39, stk. 2](#)[Forvaltningsloven § 22](#)[Forvaltningsloven § 24, stk. 1](#)

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver afgørelse om tilbagebetaling af økologisk arealtilskud pga. manglende hjemmel i bekendtgørelsens § 39, stk. 4	10.06.2026
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Hjemvisning af sag om bortfald af økologisk arealtilskud grundet Styrelsens manglende overholdelse af Forvaltningslovens begrundelseskrav	02.10.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud	24.09.2020
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud ophævet på grund af manglende begrundelse for skønsudøvelse	10.01.2019

§ 5 Pleje af græs- og naturarealer – afgræsning, slæt og kontroltidspunkt

Tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer er betinget af, at tilsagnsarealerne drives med afgræsning eller slæt. Ordningen opererer med to afgræsningsmetoder:

- **Synligt afgræsset:** Arealet skal i sin helhed den 15. september fremstå synligt afgræsset, jf. [bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 14, stk. 3, nr. 1](#).
- **Fast græsningstryk:** Mindst 0,3 storkreaturer pr. ha til enhver tid i perioden 1. juni – 31. august, jf. [§ 14, stk. 3, nr. 2](#).

I [23/12150](#) konstaterede styrelsen ved kontrol den 4. november 2020, at markerne ikke var synligt afgræsset pr. skæringsdatoen 15. september 2020. Nævnet stadfæstede bortfald med tilbagebetaling af 41.955,92 kr. for 2017-2019 og afviste en påberåbt force majeure-dispensation, fordi meddelelsen var indgivet for sent.

I [23/08039](#) var det konstaterede græsningstryk 0,25 SK/ha mod det krævede 0,35 SK/ha – en afvigelse på ca. 28 %. Nævnet stadfæstede nedsættelse på 430.258,61 kr. og fastslog, at proportionalitetsprincippet er varetaget i bekendtgørelsens sanktionsmodel (§ 36), der angiver en samlet vurdering af alvor, varighed og omfang i overensstemmelse med forordningens art. 35, stk. 3.

I [25/05744](#) overtog en tilsagnshaver et tilsagn med "fast græsningstryk". Ved kontrolbesøg den 17. juli 2024 var der *ingen dyr* på arealet. Nævnet stadfæstede bortfald og fremhævede, at gentagne overtrædelser (2022 og 2024) retmæssigt konstituerer en gentagelse, der skærper sanktionen.

Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer præciserer, at tilsagnshaveren *altid* skal underrette styrelsen, hvis tilsagnsarealet oversvømmes eller plejeforpligtelsen ikke kan opfyldes, og at dispensation fra plejeforpligtelserne normalt kun gives for ét år ad gangen og indebærer bortfald af årets udbetaling – men *ikke* bortfald af selve tilsagnet.

LOV

[Bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 14, stk. 3](#)

[Bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 36](#)

PRAKSIS	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Bortfald af landbrugstilskud til græspleje stadfæstet: Force majeure afvist og manglende afgræsning fastslået	09.03.2026
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af afgørelse i sag om bortfald af tilskud til pleje af græs- og naturarealer	28.05.2025
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Klage over nedsættelse af tilskud til pleje af græs- og naturarealer - manglende overholdelse af græsningstryk	25.04.2024
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Klage over nedsættelse af tilskud til pleje af græs- og naturarealer - vildledning om frist	13.12.2021

§ 6 Økologisk arealtilskud – omlægningskrav, gødningsregnskab og ne bis in idem

Tilsagn om økologisk arealtilskud gives for fem år og er betinget af bl.a. gyldig autorisation til økologisk jordbrugsproduktion i hele perioden, jf. [bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 15, nr. 1](#). Omlægningstillæg kræver, at arealet har været drevet konventionelt (uden for autorisation til økologisk drift) i mindst 2 år (for tilsagn fra før 1. september 2018) eller 5 år (for senere tilsagn), jf. [§ 11, stk. 1, nr. 2](#).

I [18/01851](#) bortfaldt omlægningstillæg for 43,2 ha, fordi Internet Mark Kort (IMK) viste, at arealerne havde haft autorisation til økologisk drift inden for toårs-perioden. Nævnet understregede, at det er tilsagnshaverens eget ansvar at oplyse den reelle omlægningsdato.

En særlig bemærkelsesværdig afgørelse er [25/12145](#), hvor nævnet stadfæstede 100 % nedsættelse af økologisk arealtilskud for 2021 ved 196 dages forsinket gødningsregnskab. Tilsagnshaveren var allerede straffet med bøde for overtrædelse af gødningsreglerne og påberåbte sig ne bis in idem (dobbeltpåfølgning). Nævnet afviste dette med henvisning til **Højesterets dom af 30. januar 2009** (U.2009.1036 H) og betragtning 57 i forordning 1306/2013:

"Nedsættelse af landbrugsstøtte på grund af overtrædelse af reglerne kan ikke anses som en strafferetlig sanktion [...] Pligten til at tilbagebetale en del af støtten er en civilretlig følge af, at tiltalte ikke har overholdt betingelserne for fuld landbrugsstøtte."

Nævnet fastslog desuden, at forholdet ikke var forældet: den EU-retlige forældelsesfrist er fire år regnet fra ophøret af den vedvarende uregelmæssighed (jf. **Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95, art. 3, stk. 1**), og afgørelsen af 4. november 2025 lå inden for denne frist.

LOV

Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 11, stk. 1

Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 15

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · 100 % nedsættelse af økologisk arealtilskud for 2021 ved 196 dages forsinket gødningsregnskab – ne bis in idem ikke til hinder for administrativ sanktion	07.05.2026
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af afgørelse om bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer	21.12.2020
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud	24.09.2020

§ 7 Force majeure og usædvanlige omstændigheder – strenge materielle og formelle krav

Force majeure-begrebet i landbrugsretten defineres i [forordning \(EU\) 2021/2116 art. 3, stk. 1](#) (for den nye CAP-periode) og den hidtidige forordning 1306/2013 art. 2, stk. 2, og uddybes i Kommissionens meddelelse C(88) 1696:

"Udtrykket force majeure [...] skal forstås som helt usædvanlige, uden for den erhvervsdrivendes vilje liggende omstændigheder, hvis følger trods enhver udvist agtpågivenhed kun ville have kunnet undgås ved helt uforholdsmæssige opofrelse."

Formkravet er, at meddelelse indgives skriftligt til styrelsen inden **15 arbejdsdage** fra det tidspunkt, hvor tilsagnshaveren er i stand til det, jf. [bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner § 15](#).

Nævnets praksis viser en konsekvent streng linje:

- **Tørke:** I [23/08041](#) hjemviste nævnet en afgørelse, fordi styrelsen *ikke* havde foretaget en tilstrækkelig konkret vurdering af tørkeforholdene – styrelsen havde kun set på tørkeindekset for én enkelt dag (28. august), ikke hele perioden. Nævnet fastslog, at afvisning af force majeure skal ske på et veldokumenteret grundlag.
- **Nedbør:** I [24/07245](#) afviste nævnet force majeure for oversvømmede lavtliggende arealer langs Alling Å. Aktivitetskravet (én slåning) gjaldt i hele perioden 1. juni – 25. oktober, og nedbøren i kommunen var under gennemsnittet i juni og september.
- **Sygdom:** I [24/00365](#) afviste nævnet sygdom som force majeure, bl.a. fordi tilsagnshaveren havde været i stand til at sælge ejendommen og dermed også må antages at have kunnet meddele styrelsen.
- **Tredjemands fejl:** I [25/05744](#) fastslog nævnet, at en eksternt kontraheret parts misligholdelse er en normal handelsrisiko, *ikke* force majeure for tilsagnshaveren.
- **Fristoverskridelse:** I [23/12150](#) foretog nævnet slet ingen materiel vurdering af sygdom som force majeure, fordi den påkrævede 15-dages frist var overskredet.

Desuden har nævnet i [25/00020](#) afvist en klage over styrelsens *foreløbige* beslutning om ikke at behandle en force majeure-påberåbelse som en klagebar administrativ afgørelse. Først styrelsens endelige afgørelse om støtteudbetaling kan påklages.

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Bortfald af landbrugstilskud til græspleje stadfæstet: Force majeure afvist og manglende afgræsning fastslået	09.03.2026
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afvisning af realitetsbehandling: Klage over styrelsens beslutning om ikke at behandle force majeure-påberåbelse	22.10.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse af afgørelse i sag om bortfald af tilskud til pleje af græs- og naturarealer	28.05.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Klage over nedsættelse af grundbetaling for 2023 - force majeure	24.04.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afgørelse om nedsættelse af tilskud til målrettet kvælstofregulering hjemvist grundet mangelfuld vurdering af force majeure	12.12.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud til pleje af græs- og naturarealer	09.09.2024

§ 8 Producentsskifte og overdragelse af tilsagn ved bedriftsoverdragelse

Tilsagn kan overdrages ved ejerskifte eller forpagtningsskifte, men kræver rettidig indsendelse af en producentsskifteerklæring, jf. [bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 29](#) og tilsvarende regler for økologisk arealtilskud. Fristen for indsendelse af producentsskifteerklæring følger fristen for fællesskemaet.

Manglende producentsskifteerklæring har i flere sager været afgørende:

- I [24/00365](#) solgte tilsagnshaveren sin ejendom uden at indsende producentsskifteerklæring og forblev dermed ansvarlig for tilsagnet – bortfald fulgte, da fællesskema 2022 ikke blev indsendt.
- I [18/04477](#) blev producentsskiftet godkendt *efter* fristen for fællesskema 2017, og den nye tilsagnshaver manglede dermed at indberette. Nævnet ophævede dog afgørelsen på grund af begrundelsesmangel, ikke på grund af producentsskiftet i sig selv.
- I [25/07579](#) afslog styrelsen overdragelse af et miljøteknologitilsagn ved generationsskifte, da det overtagne selskab ikke opfyldte arbejdskraftkravet. Nævnet ophævede efter Baramlay-dommen og hjemviste med pålæg om proportionalitetsvurdering.

Vejledningen præciserer, at visse tilfælde af salg, bortforpagtning eller ophør af forpagtning efter en konkret vurdering kan betragtes som *omgåelse* – fx hvis tilsagnshaveren bortforpagter arealerne, lader tilsagnet ophøre og derefter generhverver arealerne kort efter.

LOV	Bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 29	
PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af genoptaget sag om afslag på overdragelse af tilsagn	12.09.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud til pleje af græs- og naturarealer	09.09.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud ophævet på grund af manglende begrundelse for skønsudøvelse	10.01.2019

Hjemmel, forældelse og tilbagebetaling – nævnets prøvelse af retsanvendelse

§ 9

Nævnet foretager en selvstændig prøvelse af styrelsens retsanvendelse og har i flere sager konstateret fejl:

Manglende hjemmel til tilbagebetaling: I [25/10931](#) ophævede nævnet en afgørelse som ugyldig. Styrelsen havde henvist til bekendtgørelsens § 9, nr. 4 (arealet ikke landbrugsareal), men [§ 39, stk. 4](#) giver kun hjemmel til tilbagebetaling ved bortfald efter stk. 1-3 og 6 – ikke for manglende opfyldelse af § 9. Nævnet vejledte styrelsen om at overveje EU-Domstolens Baramlay-dom ved den fornyede behandling.

EU-retlig forældelsesfrist: Nævnet har i [25/12145](#) fastslået, at tilbagebetalingskrav forældes efter EU-rettens fireårige frist i **svigsforordningens art. 3, stk. 1** (forordning 2988/95), og at fristen ved vedvarende uregelmæssigheder regnes fra ophøret. Den danske treårige forældelsesfrist finder dermed ikke anvendelse.

Tilbagebetaling følger automatisk af bortfald: Bortfald af tilsagn medfører pligt til tilbagebetaling af *alle* tidligere udbetalte beløb under tilsagnet – ikke blot det år, hvor overtrædelsen konstateres. Dette er konsekvent stadfæstet i bl.a. [24/12078](#) og [23/12150](#).

LOV	Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 39, stk. 4	
PRAKSIS	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnet ophæver afgørelse om tilbagebetaling af økologisk arealtilskud pga. manglende hjemmel i bekendtgørelsens § 39, stk. 4	10.06.2026
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · 100 % nedsættelse af økologisk arealtilskud for 2021 ved 196 dages forsinket gødningsregnskab – ne bis in idem ikke til hinder for administrativ sanktion	07.05.2026
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af delvist bortfald af økologisk arealtilskud som følge af manglende udbetalingsanmodning	14.10.2025
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af afgørelse i sag om bortfald af tilskud til pleje af græs- og naturarealer	28.05.2025

§ 10 Sammenfatning og centrale mønstre

Nævnets praksis inden for landdistriktsstøtte og miljø-/klimaordninger tegner et billede med to parallelle spor:

Strengt materieltretligt spor: Nævnet stadfæster konsekvent bortfald og tilbagebetaling ved:

- Manglende rettidig udbetalingsanmodning i fællesskemaet – uanset om den manglende indsendelse skyldes bureaukratisk fejl, konsultentsvigt eller utilsigtet krydsafmærkning.
- Manglende opfyldelse af plejeforpligtelser (afgræsning/slæt) – konstateret ved fysisk kontrol eller ortofotokontrol.
- Force majeure, der ikke opfylder de strenge materielle eller formelle krav.

Proportionalitetsvurderingen er i disse tilfælde *indbygget* i ordningsbekendtgørelsernes sanktionsmodel og suppleres af EU-Domstolens praksis (C-273/15, Ezernieki), der anerkender, at kontinuitet i den femårige forpligtelsesperiode er nødvendig for at opfylde ordningens miljøformål.

Skærpet formelt kontrolspor: Nævnet ophæver eller hjemviser afgørelser, når styrelsen:

- Fejlagtigt kvalificerer en *forpligtelse* som et *støtteberettigelseskræterium* (Baramlay-dommen).
- Undlader at begrunde skønsudøvelse under "kan"-bestemmelser (forvaltningslovens § 24).

- Anvender forkert hjemmel til tilbagebetaling.

Landbrugere og rådgivere skal dermed være opmærksomme på, at:

Situation	Konsekvens
Manglende udbetalingsanmodning	Automatisk bortfald + fuld tilbagebetaling
Manglende afgræsning/slæt pr. skæringsdato	Bortfald eller procentuel nedsættelse
For sen force majeure-meddelelse (>15 arbejdsdage)	Materiel prøvelse afskæres
Manglende producentskifteerklæring ved ejerskifte	Hidtidig tilsagnshaver forbliver ansvarlig
Forsinket gødningsregnskab (>180 dage)	100 % nedsættelse af årets tilskud

Omvendt har Baramlay-dommen åbnet et rum for tilsagnshavere, der kan dokumentere, at styrelsens sanktion bygger på en fejlagtig kvalifikation som kriterium frem for forpligtelse – i sådanne tilfælde kræves en konkret proportionalitetsvurdering, der kan føre til en mildere sanktion end fuldstændigt bortfald.

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver afgørelse om tilbagebetaling af økologisk arealtilskud pga. manglende hjemmel i bekendtgørelsens § 39, stk. 4	10.06.2026
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Hjemvisning af sag om bortfald af tilskud: Fejlagtig retsanvendelse ved forveksling af 'støtteberettigelseskræterium' og 'forpligtelse'	24.10.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Hjemvisning af sag om bortfald af økologisk arealtilskud grundet Styrelsens manglende overholdelse af Forvaltningslovens begrundelseskrav	02.10.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af genoptaget sag om afslag på overdragelse af tilsagn	12.09.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud ophævet på grund af manglende begrundelse for skønsudøvelse	10.01.2019

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

Bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer § 38	stk. 1	Bekendtgørelse om økologisk arealtilskud § 39	stk. 1-4
Forvaltningsloven § 24	stk. 1	Lov om Landdistriktsfonden § 11a	stk. 1
Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 11	stk. 1		

MATERIALE Citerede afgørelser

22 afgørelser

MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		22
10.06.2026	Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver afgørelse om tilbagebetaling af økologisk arealtilskud pga. manglende hjemmel i bekendtgørelsens § 39, stk. 4	25-10931
07.05.2026	100 % nedsættelse af økologisk arealtilskud for 2021 ved 196 dages forsinket gødningsregnskab – ne bis in idem ikke til hinder for administrativ sanktion	25/12145

09.03.2026	Bortfald af landbrugstilskud til græspleje stadfæstet: Force majeure afvist og manglende afgræsning fastslået	25/05744
05.02.2026	Bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer ved manglende anmodning om udbetaling i fællesskema	25/05901
20.01.2026	Bortfald af minivådområde-tilsagn og tilbagebetaling af 356.680 kr. ved manglende slutudbetalingsanmodning	25/06051
14.11.2025	Afslag på genoptagelse af sag om bortfald af økologisk arealtilskud grundet manglende ansøgning	25/01347
31.10.2025	Stadfæstelse af bortfald og tilbagebetaling af økologisk arealtilskud grundet manglende udbetalingsanmodning	25/01871
24.10.2025	Hjemvisning af sag om bortfald af tilskud: Fejlagtig retsanvendelse ved forveksling af 'støtteberettigelseskræterium' og 'forpligtelse'	24/10182
22.10.2025	Afvisning af realitetsbehandling: Klage over styrelses beslutning om ikke at behandle force majeure-påberåbelse	25/00020
14.10.2025	Stadfæstelse af delvist bortfald af økologisk arealtilskud som følge af manglende udbetalingsanmodning	24/12078
02.10.2025	Hjemvisning af sag om bortfald af økologisk arealtilskud grundet Styrelsens manglende overholdelse af Forvaltningslovens begrundelseskrav	24/11131
12.09.2025	Ophævelse og hjemvisning af genoptaget sag om afslag på overdragelse af tilsagn	25/07579
08.09.2025	Stadfæstelse af afgørelse om bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer grundet manglende udbetalingsanmodning	24/10004
28.05.2025	Stadfæstelse af afgørelse i sag om bortfald af tilskud til pleje af græs- og naturarealer	23/12150
24.04.2025	Klage over nedsættelse af grundbetaling for 2023 - force majeure	24/07245
12.12.2024	Afgørelse om nedsættelse af tilskud til målrettet kvælstofregulering hjemvistes grundet mangelfuld vurdering af force majeure	23/08041
09.09.2024	Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud til pleje af græs- og naturarealer	24/00365
25.04.2024	Klage over nedsættelse af tilskud til pleje af græs- og naturarealer - manglende overholdelse af græsningstryk	23/08039
13.12.2021	Klage over nedsættelse af tilskud til pleje af græs- og naturarealer - vildledning om frist	20/06893
21.12.2020	Stadfæstelse af afgørelse om bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer	18/01418
24.09.2020	Stadfæstelse af afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud	18/01851
10.01.2019	Afgørelse om bortfald af økologisk arealtilskud ophævet på grund af manglende begrundelse for skønsudøvelse	18/04477